

Verslag Stuurgroep GO-RAL van 14 oktober 2022

- Aanwezig**
- gedeputeerde Helga Witjes (voorzitter, provincie Gelderland)
  - gedeputeerde Tijs de Bree (provincie Overijssel)
  - wethouder Ben Engberts, gemeente Oldebroek, regio Noord-Veluwe
  - wethouder Marcel Scheringa, gemeente Steenwijkerland, regio West-Overijssel
  - wethouder Wim Wassink, gemeente Winterswijk, regio Achterhoek
  - wethouder Stefan van Someren, gemeente Neder-Betuwe, regio Rivierenland
  - wethouder Gerard van Deelen, gemeente Scherpenzeel, regio Foodvalley
  - wethouder Sjoerd Wannet, gemeente Zutphen, Clean Tech Regio
  - wethouder Ronald Thoonen, gemeente Druten, regio Arnhem-Nijmegen
  - vertegenwoordiger Enexis
  - secretaris, provincie Gelderland
  - projectleider GO-RAL, provincie Gelderland
  - projectleider GO-RAL, provincie Overijssel
  - ondersteuner, provincie Overijssel
- Afwezig:**
- wethouder Jaimi van Essen, gemeente Losser, regio Twente
  - vertegenwoordiger Alliander

1) Opening door Helga Witjes (Gelderland)

a) Welkom

b) Mededelingen

- i) Uitbreiding GO-RAL Stuurgroep om te zorgen voor betere vertegenwoordiging van gemeenten in de Stuurgroep. Nu 1 wethouder vanuit elke regio.

Marcel Scheringa (Steenwijkerland) meldt dat in het BO Mobiliteit in West Overijssel is besloten dat Alice van den Nieuwboer, wethouder gemeente Ommen en regionaal thematrekker slimme en duurzame mobiliteit, voortaan namens West Overijssel deelneemt aan de GO-RAL Stuurgroep.

Tijs de Bree (Overijssel) noemt dat het goed is om elkaar als stuurgroep ook een keer fysiek te ontmoeten (*actiepunt 1, secretaris*).

- ii) Verhoging van de energieprijzen werkt door in laadtarieven. Net als de energieprijzen thuis gaan ook de tarieven aan de laadpaal flink omhoog. De Ecotap/Allego palen gaan naar €0,60 per kWh. Binnen andere NAL-regio's zien we eenzelfde ontwikkeling. Vanuit contractmanagement informeren we gemeenten hierover voor wat betreft de concessies. Nieuwe concessie Vattenfall mag pas na het eerste jaar de prijs veranderen, dus per 1 juli 2023. Gemeenten met het open marktmodel voeren zelf het contractmanagement, daar speelt dit ook.
- iii) Er zijn gesprekken met het Rijk over vervolg NAL-regio's na 2023. Dit gaat over budget en inhoudelijke afspraken tussen Rijk, provincies en netbeheerders. De huidige bestuursovereenkomst loopt in 2023 af en het Rijk wil graag doorgaan met de NAL-regio's. Eind december wordt waarschijnlijk het besluit genomen over de financiering vanuit het Rijk. Volgende stuurgroep is hier naar verwachting meer duidelijkheid over.
- iv) Capaciteit GO-RAL:
  - (1) Nieuwe projectleider Overijssel. *Nagekomen bericht: projectleider is inmiddels gestopt in verband met een andere opdracht.*
  - (2) Stand van zaken Overijsselse laadconsulenten: per 17 oktober starten 2 nieuwe laadconsulenten in Overijssel.
  - (3) Voor Gelderland van 6 naar 4 laadconsulenten, per 1 oktober is de verdeling in regio's aangepast.
 De verdeling van de regio's met de daarbij behorende laadconsulent en contactgegevens zijn te vinden op de [NAL-website regio Oost Nederland](#).
- v) Uitvoering Plan van aanpak Logistieke laadinfrastructuur: De opdracht logistieke plankaarten is gegund en een adviseur om bedrijven op weg te helpen is gestart.
- vi) In de gemeente Berg en Dal is een reguliere laadpaal geweigerd omdat het elektriciteitsnet eerst moet worden verzwaaard. Dus de problemen op het net gaan ook al spelen voor de reguliere palen in de woonwijk. Een signaal waar we ons goed bewust van moeten zijn.

c) Het verslag van 7 februari 2022 wordt vastgesteld.

N.a.v. verslag: pagina 5 bovenaan, Pilot verlengd private aansluiting (VPA): Stefan van Someren (Neder Betuwe) vraagt naar de ervaringen met VPA in de verschillende gemeenten, want die vraag komt ook in zijn gemeente steeds vaker voor. Je hebt met veiligheid en openbare ruimte te maken, complexe materie. Wim Wassink (Winterswijk) vertelt dat in Winterswijk een pilot met VPA wordt uitgevoerd. De eerste ervaringen zijn positief. Er is behoefte aan meer informatie. Marcel Scheringa vraagt of de evaluatie gedeeld kan worden zodra die beschikbaar is. Dat is akkoord (*actiepunt 2*).

N.a.v. pagina 4, punt 4 open marktmodel: Allego stopt met plaatsen, vraag van Ben Engberts (Oldebroek): waar moeten we dan terecht? De secretaris (Gelderland) licht toe dat Allego inderdaad landelijk is gestopt met het plaatsen van laadpalen volgens het Open Markt Model. Voor Oost betreft dit circa 10 gemeenten. Een aantal gemeenten werkt met meerdere marktpartijen samen waardoor de plaatsing van laadpalen niet in gevaar komt. Ook is er een aantal gemeenten alsnog bij de concessie aangesloten en dat kan nog steeds.

d) De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

2) Kennismaken en duiding rol

a) **Voorstelrondje:** Helga Witjes noemt dat ze het mooi vindt dat we nu een stuurgroep hebben die een stuk breder is, dus dat iedere regio echt vertegenwoordigd is, zodat we in alle regio's alles rondom laadpalen breder kunnen laten landen. Want we hebben een grote opgave en ze noemt trots te zijn dat we met alle laadconsulenten klaar staan om te ondersteunen.

Ronald Thoonen (Druten) vraagt of de stukken rechtstreeks naar de regio's kunnen worden gestuurd. Nu is het zo dat alle contactpersonen van de gemeenten de stukken al krijgen. Als er vanuit de regio extra contactpersonen zijn die de stukken moeten ontvangen, is het verzoek dit door te geven aan de ondersteuner (*actiepunt 3*).

b) **Wat wordt er verwacht van deelnemers: Ambassadeursrol**

De bijlage 'Invulling Ambassadeursrol', is besproken in de Stuurgroep van 27 oktober 2021. N.a.v. punt 1, pagina 1, goed inrichten van werkproces zodat gemeenten klaar zijn om de groeiende vraag naar laadinfrastructuur op te vangen. Ben Engberts (Oldebroek): zo'n soort werkproces wordt ook opgezet voor het woon-werk verkeer fietsen, via Noord-Veluwe Bereikbaar. Misschien kunnen we leren van de werkprocessen daar. We gaan contact opnemen met Noord-Veluwe Bereikbaar om te kijken of en waar we van elkaar kunnen leren (*actiepunt 4*).

Sjoerd Wannet (Zutphen) geeft aan dat hij behoefte heeft aan relevante informatie om de ambassadeursrol goed te vervullen in eigen regio. De secretaris zegt toe dat de laadconsulenten een overzichtje kunnen maken per regio, in aanloop naar de vervoersberaden. Verder is de ambassadeursrol duidelijk en zal deze worden opgepakt door de stuurgroepleden.

c) **Protocol**

Voorstel: Protocol dat is vastgesteld in GO-RAL Stuurgroep 8 juni 2021 op de volgende punten aanpassen:

- i) Deelnemers: afgesproken wordt dat in plaats van de gemeenten de regio's worden genoemd.
- ii) Openbaarheid van stukken in verband met de Wet Openbare Overheid (WOO). De jurist gaat dit deel goed verwerken in het protocol (*actiepunt 5*). Afgesproken wordt dat, indien van toepassing, in het verslag wordt genoemd dat er vertrouwelijke punten zijn besproken en dat daar een apart verslag van is. Hier zal zorgvuldig mee om worden gegaan. De [NAL website](#) zal worden gebruikt om de stukken openbaar te maken.
Het is de verantwoordelijkheid van elk van de deelnemers aan de Stuurgroep om dit protocol binnen de eigen organisatie en/of het eigen bestuurlijk regio-overleg te laten vaststellen.

3) **Waar staan we**

a) Ter informatie is hiervoor de bijlage toegestuurd. Deze is duidelijk.

N.a.v. het laatste punt 'Meer aandacht voor andere doelgroepen zoals zwaar transport, bouwmaterieel en binnenvaart' noemt Stefan van Someren dat dit heel relevant wordt en dat er aandacht voor nodig is.

In Rivierenland komt een acculaadplein dat gebruikt gaat worden door een aannemer die de dijkverzwaring gaat uitvoeren met volledig elektrische graafmachines. Met dit soort oplossingen moeten we nu al mee aan de slag, willen we daar over 3 jaar profijt van hebben. Dit is een mooi voorbeeld om van elkaar van te leren.

Sjoerd Wannet vraagt over de afstemming van de capaciteit van het net; SEAT heeft 3000 elektrische voertuigen laten volgen en daarin zagen ze vooral dat de publieke laadpalen in de avond (drukste moment) worden gebruikt. De secretaris antwoordt

dat dit punt er inderdaad bij hoort: Slim laden (bijvoorbeeld uitgesteld laden, zodat je de avondpiek vermijdt). Landelijk is het Actieplan 'Slim laden voor iedereen' opgesteld. We gaan de komende tijd aan de slag om dit te vertalen naar Oost, waaronder in onze concessies.

- b) Concessie Ecotap/Allego: toelichting plaatsing door projectleider GO-RAL Overijssel: in Overijssel is er een probleem met de plaatsing van de laatste palen vanuit de concessie met Ecotap/Allego. De onderaannemer weigerde de palen te plaatsen. Allego is daarom overgestapt op de onderaannemer waarmee ze in Gelderland werken. Deze onderaannemer was alleen nog niet geregistreerd bij Enexis, daardoor is er vertraging. In Gelderland worden alle Ecotap/Allego palen volgens afspraak geplaatst.
- c) Presentatie 'netimpactberekening' door vertegenwoordiger Enexis. Het betreft een toelichting op wat de netimpactberekening is, wat erin staat, waarom het ook van belang is voor gemeenten en provincies, wat we er mee kunnen en een doorkijk hoe we hier verder met elkaar mee aan de slag gaan. Alle netbeheerders voeren elke 2 jaar een integrale netimpactberekening uit. De uitkomsten vormen de basis voor de investeringsplannen van de netbeheerders en worden bij de ACM aangeleverd. Het is een integrale doorrekening van alles wat impact heeft op het elektriciteitsnet. Naast gegevens vanuit de NAL gaat het ook om input vanuit de Regionale Energiestrategieën (RES'en), Cluster Energiestrategieën voor de industriële clusters, etc.

De komende netimpactrapportage verschilt op een aantal punten van de versie die eerder dit jaar is opgeleverd. In deze rapportage is meegenomen:

- Eigen prognoses of gevalideerde data van NAL-regio's.
- Elektrische personenvoertuigen, logistiek, bussen, bouw materieel en binnenvaart.
- Inzicht op hoogspanning- en middenspanningstationsniveau (HS/MS) en meer inzicht op middenspanning- en laagspanningstationsniveau (MS/LS). Hierdoor is ook een analyse mogelijk op gemeenteniveau
- Inzicht in de stations waar naar verwachting knelpunten ontstaan en stations waar mobiliteit het grootste knelpunt vormt.
- Concreet handelingsperspectief.

De integrale doorrekening door netbeheerders is gestart. Daarna volgt de uitwerking van de rapportage en dan volgt vanaf december de feedback ronde op de conceptresultaten.

De secretaris benadrukt dat we inzicht proberen te krijgen in de knelpunten, bij bedrijven, maar ook op wijkniveau gaat dit spelen.

Stefan van Someren verwacht van netbeheerders ook de omgekeerde beweging, namelijk dat zij aangeven hoeveel restcapaciteit waar zit, zodat we weten wat nog kan. Dit vraagt een goede samenwerking en informatie-uitwisseling, en gaat breder dan laadpalen. De vertegenwoordiger Enexis noemt dat dit inderdaad 2 kanten op gaat, dit soort gesprekken vinden nu al plaats met gemeenten.

Ronald Thoonen vraagt of het proactief (zonder gesprek) mogelijk is om te zien waar ruimte is. Dat is wel de insteek, om een handelingsperspectief te bieden.

Er is behoefte om hier goede werkafspraken over te maken.

Tijs de Bree is blij met de manier waarop is omgegaan met reacties en hoe het verder gaat verlopen. Uitdaging is dat bepaalde gebieden best wel ingewikkeld worden. Kunnen we dan radicalere keuzes maken, bv. een laadstraat maken. Durf je dan te kiezen voor een andere type rol van gemeente of provincie en de sturing van netbeheerders hierin. De vertegenwoordiger Enexis reageert dat het dan gaat over programmeren en prioriteren op gemeentelijk niveau waar gesprekken over gevoerd moeten worden. Sjoerd Wannet sluit hierop aan met de vraag dat wanneer in een parkeerbeleid 20 laadpalen zijn gepland, of dan het gesprek gevoerd kan worden? Ja dat klopt en dan tijdig aangeven wat het plan is, zodat er gekeken kan worden wat mogelijk is. De secretaris stelt voor dat we de netimpactrapportage, die ook laat zien waar de grootste knelpunten zitten, kunnen gebruiken om in een pilot met een aantal gemeenten te kijken of we alle benodigde informatie hebben en welk handelingsperspectief er is voor de knelpunten. Afgesproken wordt dat we in de volgende vergadering de (eerste inzichten vanuit de) netimpactrapportage voor Oost bespreken, inclusief hoe we met deze informatie omgaan, hoe we deze presenteren, op gemeentelijk of regionaal niveau, etc. (*actiepunt 6*).

4) **Discussiestuk: Hoe kan de Stuurgroep helpen bij de uitdagingen van gemeenten.**

Helga Witjes vraagt of we ons herkennen in de geschetste situatie, hoe kunnen we elkaar helpen en wat hebben jullie nodig om het onder aandacht te brengen in de regionale overleggen?

De situatie wordt herkend door de aanwezige wethouders. De groei zal versnellen nu de verwachting is dat elektrische voertuigen in aanschaf even duur gaan zijn als fossiele voertuigen. Dat geeft zorgen, ook gezien de discussie over de netimpact.

Er zijn mooie praktijkvoorbeelden om problemen op te lossen. Bijvoorbeeld een marktpartij die werkt met een tarief per tijdseenheid om laadpaalkleven te ontmoedigen. De wens is om dit soort voorbeelden met elkaar te delen.

In algemene zin is het nodig om samen te werken en te zorgen voor een goede kennis- en informatie-uitwisseling. We kunnen informatie delen in de Stuurgroep en nagaan of ervaringen worden herkend (voorbeeld: ervaring dat de tijd tussen aanvragen en plaatsing van de laadpaal lang is. Een punt dat we hier kunnen delen en als ambassadeur kunnen nagaan bij de andere gemeenten).

Informatie moet beschikbaar zijn voor de regio zodat het kan worden benut bij bijvoorbeeld het opstellen van een regionaal mobiliteitsplan.

Er is ook behoefte om bijgepraat te worden, bijvoorbeeld omdat het onderwerp voor sommige bestuurders nieuw is. Dit is mogelijk en hierover neemt het GO-RAL team contact op met de deelnemers van de stuurgroep (*actiepunt 7*).

Aandachtspunt is dat de informatie die we ophalen in de stuurgroep ook bij de andere gemeenten in de regio terecht komt. Dat kan bijvoorbeeld door iemand vanuit het GO-RAL team uit te nodigen om een toelichting te geven in het regionale overleg.

Nagevraagd wordt wanneer de regio-overleggen zijn, zodat we de ambassadeurs vooraf van informatie kunnen voorzien.

5) **Afsluiting**

- a) Waar wilt u meer over horen/verder over in gesprek?
- b) Wat moet er volgende keer op de agenda?
  - Ervaringen delen.
  - Netcapaciteit.
  - Slim laden en hoe de gemeente erop kan sturen.

- De jaarlijkse voortgangsrapportage en een update over het vervolg van de NAL-regio >2023.
  - Laadpalen in combinatie met appartementen. VvE's willen steeds vaker geen laadpaal in de eigen parkeergarage, hoe gaan we daar mee om?
- c) Van wat we hebben besproken, wat lijkt u goed om ook uw collega-wethouders in andere gemeenten (en/of) de eigen gemeente over te informeren? Hoe komt de informatie bij de andere wethouders en kunnen we u daarbij ondersteunen? Verslag kan gedeeld (concept voor vaststelling) worden. In de regio-overleggen als ambassadeur aanwezig zijn en iemand van provincie of laadconsulent uitnodigen om wat toe te lichten.
- d) Rondvraag
Tijs de Bree vult aan dat hij graag concrete voorbeelden heeft om te noemen. Bijvoorbeeld iets dat goed is opgelost en waar we van hebben geleerd. Helga wenst ook dat we mooie voorbeelden laten zien, ook aan de buitenwereld. Bijvoorbeeld via social media. Dat zorgt ook voor bewustwording bij collega's van ons. de secretaris zegt toe dat we dat met de communicatiemedewerker gaan oppakken (*actiepunt 8*).

Het volgende overleg is op vrijdag 10 februari 2023, 10.00-11.30 uur.

Actiepunten:

	Wat	Wie	wanneer
1.	Stuurgroep fysiek vergaderen	Secretaris GO-RAL	10-2-2023
2.	Evaluatie pilot VPA Winterswijk delen	Wethouder Winterswijk	Zodra gereed
3.	Stukken delen met regio's, contactpersonen doorgeven aan de ondersteuner	Allen / ondersteuner	Voor volgende SG wanneer contactpersonen zijn ontvangen
4.	Contact opnemen met Noord-Veluwe bereikbaar om van werkproces te leren	Secretaris GO-RAL	
5.	Openbaarheid stukken (WOO) verwerken in protocol	Jurist	
6.	Netimpactrapportage Oost: resultaten en hoe hier mee verder te gaan.	Secretaris GO-RAL	Op agenda 10-2-2023
7.	Stuurgroepleden 1 op 1 bijpraten, samen met contactpersoon en laadconsulent	Secretaris GO-RAL / onder- steuner	Afspraken inplannen (voor regio- overleggen)
8.	Concrete voorbeelden laten zien	Secretaris GO-RAL/ communica- tiemedede- werker	